No 63. **DE TIJD.** 1846.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.



Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dingsdags, Donderdags en Zaturdags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 3,00; voor de buitensteden *f* 3,50; franco door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden*, enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

ZATURDAG, 21 NOVEMBER.

Advertentien van acht regels en daar beneden worden tegen *f* 1,75 geplaatst; meer dan acht regels tegen 20 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 20 November.

De *Staats-Courant* heeft eerst in het nummer van gister de debatten over het batig slot van den Oost medegedeeld. Het gedeelte van 's ministers redevoering, dat de uitzetting van Mgr. Grooff betreft, is, zoo als het in de *Staats-Courant* verschijnt, niet volkomen gelijkluidend met den inhoud, door ons en al de andere Couranten daarvan gegeven. Is dit verschil aan de correspondenten der bladen te wijten? Is het onnaauwkeurigheid van de snelschrijvers? Het is mogelijk, want daarover is dikwijls, tot zelfs in de Kamer, geklaagd. Maar dan is het toch vreemd, dat de verschillende correspondenten van de verschillende bladen allen gelijkelijk dezelfde onnaauwkeurigheden hebben begaan.

Of heeft misschien de minister de proeven zijner redevoering, eer zij in druk verscheen, nagelezen, dat is gewijzigd en verbeterd? Ook dit is mogelijk, en zelfs waarschijnlijk, want het is gebruikelijk.

Denkelijk hebben beide omstandigheden bijgedragen, om de rede van den minister eenigzins van gedaante te doen veranderen. Eene ligt verschoonbare onnaauwkeurigheid van de zijde der correspondenten, en de correctie van den minister zullen hebben zamengeloopen, om eenig verschil te brengen tusschen het verslag der dagbladen en dat der *Staats-Courant*.

Intusschen dat verschil bepaalt zich hoofdzakelijk slechts tot twee punten. Ten eerste, wij hebben met genoegen opgemerkt, dat de toon over het algemeen vrij wat zachter is. Niet dat de minister afziet van zijne stelling, om zijn portefeuille te verbinden aan zijn systeem. Integendeel. De minister heeft blijkbaar slechts getemperd, wat zijn improvisatie scherp mogt hebben geteekend. En mogten daardoor de bewoordingen in stoutheid hebben verloren, zulks is niet geschied ten koste van het systeem, dat in zijn geheel wordt volgehouden. Al wat wij daaromtrent hebben gezegd, blijft daarom in zijne volle waarde.

Het tweede punt raakt de vermelding van Mgr. Grooff. In de *Staats-Courant* wordt gezegd, dat de bisschop de eerste is geweest, die zich tegen het Oostersch systeem heeft verzet. De minister beweert zulks, maar bewijst het niet. Nogtans na al hetgeen daaromtrent door de katholijke bladen openbaar gemaakt en breedvoerig behandeld is, zonder dat iemand hunne menigvuldige vertoogen heeft tegengesproken, ware het, ons bedunkens, der moeite waardig geweest, daaromtrent in eenige ontwikkeling te treden, althans als de minister aanspraak wilde maken, om zijne meening eenigen ingang te verschaffen. Of zoude hij denken, dat zijn woord geene ophelderingen noodig heeft? Dat zijne meening hoezeer onbewezen, ja zelfs vooraf reeds herhaaldelijk door bondige redenen wederlegd, geene bewijzen vordert, om geloof te verdienen? Is dan een minister van koloniën onfeilbaar? Wij zijn er zeker van, dat de minister zich dat voorregt niet zal toekennen. Maar zulks heeft evenwel niet verhinderd, dat hij, in de plaats van bewijzen, zijne meening gaf, en daarom, in de plaats van overtuiging, geloof vorderde, dat is, niettegenstaande dat hij feilbaar is, feitelijk als onfeilbaar handelde. Het getuigt niet, dat de minister het regt aan zijne zijde heeft, en niemand zal ons van overdrijving beschuldigen, als wij beweren, dat die gaping van inlichtingen, juist daar waar zij noodig waren, overtuigend bewijst, dat zij gansch ontbreken. En welke vruchten kan de minister zich daarvan nu voorstellen? Als een verdienstelijk man, gelijk Mgr. Grooff, grijs geworden in jaren, die hij allen belangloos heeft ten offer gebragt aan het welzijn der menschheid en des vaderlands, pligtbesef stellend boven eerzucht, ten loon van zijn nuttig zwoegen, door den willekeur aangegrepen, gewelddadig wordt uitgejaagd uit het land, waar hij zijn met zweet besproeid graf meende te vinden, en teruggevoerd in zijn vaderland, daar, bij hooge staatskringen, in plaats van genoegdoening te erlangen, beschuldigingen ondergaat, die men niet bij magte is te bewijzen; dan kan die smaad zijn eerlijk hart bedroeven, maar hij zal niet in staat zijn iets te ontnemen van den eerbied en de hooge achting, welke de gansche natie hem toedraagt. De willekeur tegen hem gepleegd, zal daardoor slechts des te onverdragelijker schijnen, en indien in de publieke opinie de onverdiende hoon, hem ter openbare landsvergadering toegeduwd, iemand moet schaden, dan zal het zeker niet de edele Bisschop zijn, die daarvan de schande draagt. De protestatiën, welke zich zelfs in de kamer veelvuldig hebben doen hooren tegen de redevoering van den minister, kunnen bewijzen, dat de diepe verontwaardiging, die ons bezielt, algemeene deelneming zal vinden. Eene onbewezen beschuldiging tegen een eerwaardigen banneling uitgesproken, is zoo ondragelijk, dat wij de benaming van zulke handeling, aan den minister overlaten, die ook daarin den eerbied, zijner waardigheid verschuldigd, heeft uit het oog verloren.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

AMSTERDAM, 20 November.

Wij hadden in ons voorlaast nummer beloofd eenige uittreksels te leveren uit de *Arnhemsche Courant* over de beoordeeling van de rede des ministers van koloniën, met betrekking tot de politieke uitzetting van Mgr. Grooff. Wij laten die hier volgen. Zij zijn een vernieuwd bewijs van hetgeen wij meermalen hebben gezegd, dat de willekeur van den gouverneur-generaal zoo buitensporig is, dat dezelve in geen opzigt op verschooning aanspraak maken kan, en dat de taak van den minister van koloniën, in den stand der zaken, wil hij billijk zijn, eenvoudig en natuurlijk is; maar juist daarom welligt niet zal worden volbragt.

»Wanneer de minister de beschuldiging van zich af wilde werpen, dat in de koloniën geene vrijheid van godsdienst bestaat maar dwingelandij — en dwingelandij in godsdienstige zaken is niet enkel de onverstandigste maar de afschuwelijkste van allen — zoo had hij behooren aan te toonen, dat de bisschop buiten den kring zijner geestelijke bevoegdheid getreden was; dat het hier eene staatkundige handeling, geene zaak van enkel kerkelijke tucht, betrof. Wij spreken hier natuurlijk enkel van den maatregel, betreffende de gesuspendeerde priesters; want ook dan, wanneer de heer Grooff ongelijk had gehad, ware dit geene reden om gebruik te maken van het buitensporig, onverdedigbaar middel van uitzetting.

»Het eenige argument, waardoor de heer Baud het gebeurde heeft trachten te bewimpelen, was de onverdraagzaamheid der Mahomedaansche bevolking. Maar wat heeft de zaak van den heer Grooff met de onverdraagzaamheid der Mahomedanen te maken? Hij heeft niets gedaan om die aan te vuren of op te wekken. Zijne handeling betrof zijne eigene geestelijken; jegens hen oefende hij de magt, welke hem de betrekking gaf, in welke hij door het Indisch gouvernement erkend was en ook volgens de bevelen uit het moederland erkend moest worden. Meent de minister, dat de autokratie in de koloniën zich niet enkel tot het staatkundige behoort te bepalen, maar ook het geweten dwang aandoen, in zuiver kerkelijke zaken, binnen den schoot der gemeente voorvallende, zich mengen mag, — zoo had hij den kerkvoogd niet moeten toelaten; hem toelatende, gaf men hem de bevoegdheid om zijn ambt zoo te vervullen als hem noodig voorkwam.

»De redevoering van den minister is een tastbaar bewijs der waarheid van hetgeen wij kort na de uitzetting van den bisschop Grooff schreven: zijne uitzetting en de haar ten gronde liggende oorzaak is geene handeling, welke alleen de Nederlandsche katholijken betreft, — zij gaat in geene mindere mate de protestanten aan. Wat genen gebeurd is, kan morgen dezen gebeuren. De minister van koloniën zelf heeft het uitdrukkelijk verklaard: de godsdienst wordt daar slechts *geduld*; alle godsdienstleeraren staan onder het toezigt der regering; de gouverneur-generaal is het, welke hun voorschrijven mag wat zij leeren en hoe zij hunne bediening uitoefenen moeten. Voor de godsdienstige gezindheden bestaat daar geen *regt*; alles is eene *gunst*, afhankelijk van de luim des autokraats, die er den scepter zwaait. Zonder godsdienst geen hechte maatschappelijke band, luidde vroeger het voorschrift. In Nederlandsche gewesten hebben Nederlandsche bewindsmannen het nu zoo ver gebragt, dat zij er de godsdienst slechts *dulden*; en wanneer het morgen aan den dag, den gouverneur-generaal gelust, om, zonder eenige aanleiding, hoegenaamd, alle godsdienstleeraars, van welke gezindheid ook, weg te zenden en te verklaren, dat Godsvereering in Indië eene verboden zaak wezen zal, het zal hem vrijstaan.

»De oplossing, welke men tot hiertoe aan de zaak van den heer Grooff gaf, was volkomen hare slechtheid waardig. Men zette de priesters, welke de bisschop gesuspendeerd had, af; dit bewees, dat men het regtmatige der handeling van den heer Grooff erkende. Maar ten einde ook aan de drijvers der andere partij genoegen te geven, doet men moeite, zijn terugkeeren naar Batavia te beletten. Een fiksch en cordaat gouvernement zou niet geaarzeld hebben, de onwettige daad van den heer Rochussen af te keuren en den onschuldig mishandelden en beleedigden heer Grooff in zijne betrekking te herstellen; een zwak en weifelend gouvernement zoekt een accoord te treffen en wil aan geene der beide partijen gelijk of ongelijk geven. Het is rampzalig, in een land te leven, waar men in verloochening van beginsels politieke bekwaamheid ziet; maar vooral rampzalig het land, waar het bestuur niet dan schipperende en schagcherende zijne zaken weet staande te houden."

In het nummer van ll. Maandag, tweede editie, heeft de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* een artikel geleverd ter beoordeeling der debatten, in de Kamer over het Oostersch geweld gevoerd. Zij heeft daarin een belangrijk voorwoord geschreven, dat in de behandeling van kerkelijke zaken door allen dient overwogen te worden, welke hetzij door den Koning, hetzij door het volk, de eer hebben van in de wetgevende vergadering te spreken. Zie hier die aanmerkingen, waarmede wij ons geheel vereenigen, omdat zij voortvloeijen uit waren en welbegrepen constitutioneelen zin:

»Bij het vele, dat ons in die beraadslagingen bevreemdde, is zeker niet het minste, dat wij en den minister en den heer Luyben beiden, van hunne godsdienstige gezindheid hoorden gewagen. Indien wij in de grondwet lezen, dat de Staten-Generaal het geheele Nederlandsche volk vertegenwoordigen, en dat de hoofden der ministeriëele departementen, in de vergadering der volksvertegenwoordiging, eene raadgevende stem hebben, dan volgt daar onmiddellijk uit, dat de leden der vertegenwoordiging spreken voor de belangen van het volk, zonder dat hunne godsdienstige gevoelens daarbij eenigzins in aanmerking komen; terwijl de hoofden der ministeriëele departementen in de vergadering niet anders verschijnen, dan als ministers des Konings. Ieder staatsburger in de vrijheid zijner godsdienst geschonden, als volksvertegenwoordiger, die gezworen heeft, *onder andere, zoowel als de algemeene vrijheid der burgers te beschermen*, is het zijn pligt, daartegen zijne stem te verheffen, al behoort

de verongelijkte niet tot de godsdienstige gezindte. Niet als Katholijk had de heer Luyben behooren te spreken, maar als vertegenwoordiger van het Nederlandsche volk. In de vergadering der volksvertegenwoordiging kent men geene Katholijke, geene Protestantsche leden. Evenmin kent men eenen minister van eene bijzondere geloofsbelijdenis. De vraag is alleen: is de vrijheid van godsdienst van eenen staatsburger geschonden? Zoo ja! dan behoort ieder vertegenwoordiger, welke godsdienst hij ook belijden moge, zich deze schennis aan te trekken, en dan zal de verdediging er van, voor den minister, onder wiens departement de schending heeft plaats gehad, even moeijelijk zijn, of de geschondene tot zijne, of tot eene andere godsdienst behoort; zoo neen! dan zal hij haar in beide gevallen, even gemakkelijk kunnen voeren. Het zijn gevaarlijke inkruipsels, indien de bijzondere geloofsbelijdenissen in de kamer beginnen te heerschen; ten laatste, zou niet meer het geheele Nederlandsche volk, maar slechts de bijzondere godsdienstige gezindheden vertegenwoordigd worden, welke het bevat. En waar zou het dan henen moeten?"

Men, geeft ons uit Arnhem het droevig berigt, dat het Provinciaal geregtshof van Gelderland in de zaak van Groenlo gisteren uitspraak heeft gedaan, en den beklaagde *schuldig* verklaard aan poging tot moord bij voorbedachten rade, en diensvolgens *veroordeeld* tot de straf des doods. De veroordeelde heeft uiterst kalm en gelaten het vonnis aangehoord.

Men schrijft ons uit Zutphen, 19 November:

»Van de alhier en te Deventer in garnizoen liggende dragonders zijn heden morgen ruim honderd manschappen naar Groenlo gestationneerd, om de rust, die niet gestoord is, te bewaren."

Men leest in het *Dagblad van 's Gravenhage:*

Onderscheidene dagbladen hebben dezer dagen, uit den *Kaleidoskoop* het berigt overgenomen, als zouden de personen van Meeter en van Gorcum in eenige betrekking geplaatst zijn op Zr. Ms. bezittingen in Silezië. Na onderzoek kan men verzekeren, dat dit berigt eene volstrekte onwaarheid bevat.

'S GRAVENHAGE, 19 Nov. Z. M. de Koning heeft gisteren deel genomen aan het groot diner op het buitenverblijf van Z. K. H. Prins Frederik gegeven, en waarbij ook Z. K. H. de Prins van Oranje, Prins Frederik van Pruisen, militaire gouverneur van Luxemburg, alsmede Prins Herman van Saksen-Weimar tegenwoordig waren. — Heden middag was er familie-diner ten hove, terwijl er morgen avond een luisterrijke soirée bij Z. M. den Koning zal gehouden worden. Ook werd heden avond door Z. Exc. den minister van Pruisen, graaf von Koenigsmark, een groot bal gegeven, ter eere van Prins Frederik van Pruisen. Z. M. de Koning, Z. K. H. de Prins van Oranje en HH. KK. HH. Prins en Prinses Frederik der Nederlanden vereerden dit bal, dat allerluisterrijkst was, met hunne hooge tegenwoordigheid.

— H. K. H. Mevrouw de Prinses van Oranje wordt zeer spoedig in de residentie terug verwacht.

— Z. Exc. de Graaf Schimmelpenninck wordt morgen alhier verwacht en zal Dingsdag de reis naar Londen aannemen.

— De Hooge Raad heeft onlangs beslist, dat volgens art. 196 der algemeene wet, alle panden, tot welker bezit of gebruik de admissie of de kennisdraging der administratie wordt vereischt, *zonder eenig onderscheid* aan de visitatie zijn onderworpen, zelfs ook die, welke aan haar niet als bergplaatsen van gedisteleerd waren aangewezen.

— De kunstschilder J. F. Bruining te Leiden, heeft het voornemen opgevat, om de vijf beroemde geestige aquarel-teekeningen van Cornelis Troost, die zich op het koninklijk museum te 's Hage bevinden, uit te geven, ten einde ze meer algemeen in het bezit der kunstliefhebbers te stellen. De heer Kneppelhout zal de onderneming van den teekenaar ondersteunen, door een tekst te leveren bij die vijf platen. Ook Z. M. de koning heeft den kunstenaar aangemoedigd door inteekening op het werk.

'S HERTOGENBOSCH, 19 November. Naar men verneemt, zijn thans bij de kamer van koophandel in overweging genomen de bezwaren, die de concessionarissen van den Z. Limburgschen spoorweg tegen het plaatsen van een station binnen deze stad hebben. Heeren concessionarissen, zegt men, hebben hun plan aan genoemde kamer van koophandel ingezonden, om een station te plaatsen, zoo als zij steeds voorhadden, op den linkerkanaaldijk, boven sluis n°. 1 en van daar langs den dijk dubbele rails te leggen naar en in de stad tot aan de huizinge van den heer Zimmermans, alwaar een gebouw zou worden opgerigt, bestemd tot hulpstation, voorzien van de noodige bureaux en wachtkamers voor reizigers; aan dat hulpstation zou men plaats kunnen nemen en goederen bezorgen, en reizigers en goederen zouden ieder over bijzonder daartoe bestemde lijnen in daartoe geschikte rijtuigen, door paarden getrokken, naar het hoofd-station worden overgebragt.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS 18 November. De *Presse* zegt, uit eene goede bron te weten, dat het antwoord van den heer Guizot op de depêche van Lord Palmerston, dd. 31 October, niet vóór aanstaanden Zaturdag aan den heer de Jarnac zal verzonden worden.

— De generaal baron Fagel, buitengewoon gezant en gevolmagtigd minister van Z. M. den koning der Nederlanden aan ons hof, heeft aan Z. M., in een bijzonder gehoor, het antwoord van zijnen souverein overhandigd op den brief van kennisgeving des huwelijks van Z. K. H. den hertog van Montpensier.

— De Bey van Tunis zal in het paleis Elysée-Bourbon zijn intrek nemen; sinds 14 dagen zijn de vertrekken en de rijtuigen in gereedheid gebragt. Heden is aldaar het bevel ontvangen om de kamers gedurig op eene warmte van 25 graden te houden. De Bey wordt tegen het einde der week te Parijs verwacht.

— De minister van binnenlandsche zaken heeft aan den markies de la Roche Jaquelein, op zijn verzoek om vergunning tot daarstelling eener loterij van 12 millioen francs, ter gemoetkoming van de noodlijdenden van de Loire, te kennen gegeven, dat, ofschoon hij hulde deed aan de liefdadige oogmerken van den markies, alle loterijen bij de wet van 21 Mei 1836 verboden zijn geworden.

— De Fransche dagbladen zeggen nog weinig, betreffende het berigt der inlijving van Krakau in Oostenrijk. Het *Journal des Débats* deelt het berigt uit de *Augsb. Zeitung* mede, zonder eenige aanmerking daarbij te voegen. De ministeriëele *Epoque* zegt daarvan: Wij aarzelen, om het Duitsche blad als wel onderrigt te beschouwen, en zoo lang geene nieuwe mededeelingen deze tijding komen bevestigen, zullen wij ons van elke aanmerking ten dezen opzigte onthouden. De *Univers* alleen protesteert.

— Daar het plan van den heer Waghorn mislukt is, om den Oost-Indischen post over Triëst te doen loopen, heeft hij het denkbeeld opgevat, om de proef te doen over Ancona, Lombardie en Splugen. Deze proef zal tegen het einde van de maand December eerstk. plaats hebben. Om de uitvoering te verzekeren, is de heer Waghorn reeds te Ancona aangekomen, en, na eene lange conferentie met den Engelschen consul te hebben gehad, naar Rome vertrokken. Het schijnt, dat hij een spoorweg wilde doen aanleggen langs de kusten van de Adriatische zee, ten einde het vervoer van den Indischen post, door de staten van Italië en Duitschland te bespoedigen.

LISSABON, 11 Nov. De Generaal Saldanha, tot Hertog en Onder-Koning der noordelijke provinciën benoemd, heeft den 7 dezer de hoofdstad verlaten, aan het hoofd van 3,500 man, met slechts 600 paarden en 12 stukken geschut. De Koningin en haar koninklijke gemaal hebben de troepen in oogenschouw genomen. De bezetting van Santarem, 600 man sterk, heeft zich bij het leger van Saldanha gevoegd, hetwelk alzoo 4000 man bedraagt. Santarem is onmiddellijk door de opstandelingen ingenomen.

Het leger van den graaf Das Antas was nog steeds te Leiria, en telde 2,500 man geregelde troepen, maar het had over aanzienlijke detachementen guerillas te beschikken. Het hoofdkwartier van Saldanha is, zeide men, het eerst te Torres Vedras gevestigd geweest. Men wilde weten, dat een korps van 600 man, door hem afgezonden, nabij Cintra reeds een guerilla der opstandelingen verslagen had.

De baron Casal bevond zich met 1200 man te Chaves. Sa da Bandeira met 2000 man trok tegen hem op. Er heeft nog geen beslissend zamentreffen der beide legers plaats gehad, ofschoon men ieder dag eene ernstige ontmoeting tusschen de generaals Saldanha en Das Antas in de omstreken van Tra-los-montes verwachtte.

Onze hoofdstad heeft thans niets ter harer verdediging dan een regement der burgerwacht van 1000 man en de onlangs gevormde bataillons vrijwilligers. De handel verkeert in de grootste kwijning.

De tijdingen uit de provinciën zijn weinig geruststellend. Tallooze guerillas loopen het land af. Volgens de *Diario* bevinden zich 200,000 geweren in handen der bevolking. Den 7 zou de generaal Schwalbach de stad Evora bombarderen.

Oporto is in goeden staat van tegenweer. De haven wordt nog steeds door een Portugeesch fregat geblokkeerd.

Geheel de provincie Minho is in opstand, maar de meeste inwoners zijn de partij van Don Miguel toegedaan, en erkennen dus evenmin het bewind der opstandelingen als de regering der Koningin.

ENGELAND.

LONDEN, 17 Nov. De Koningin en prins Albert zullen aanstaanden Woensdag Windsor verlaten om eenige dagen op Osborn-house op het eiland Wight te gaan doorbrengen.

— Dezen morgen hebben eenige leden van het kabinet eene conferencie met Lord John Russell gehad.

— De *Morning-Post* verzekert, dat in den boezem van het Engelsch kabinet, zoo aangaande de verkoeling der verstandhouding met Frankrijk, als betreffende de zaken van Ierland, eene ernstige oneenigheid is ontstaan. Het dagblad voegt er bij, dat de hoop, die men tijdens de zamenstelling van het kabinet gekoesterd had, om de verwijdering te zien verminderen, die zoo lang tusschen Lord Grey en Lord Palmerston had bestaan, zich niet verwezenlijkt heeft, en dat die verwijdering thans nog grooter is dan immer te voren.

— Men heeft opgemerkt, dat het voorstel van Lord Ashley, om de werkuren op de fabrieken tot *tien* te verminderen, hetwelk tot zulke hevige debatten aanleiding heeft gegeven, toen het graan en de Amerikaansche katoen goedkoop waren, en men alzoo de arbeidzame klassen uit baatzuchtige oogmerken veilig kon exploiteeren, thans in zooverre weder ter sprake komt, dat de fabrikanten nu, dat granen en katoen duur geworden zijn, zelfs nog verder gaan dan Lord Ashley, vermits zij hebben besloten, slechts *acht* uren daags te laten werken.

— De *Morning-Chronicle* zegt, dat de toestand van Portugal, Engelands oudsten bondgenoot, de tusschenkomst van Groot-Brittanje noodzakelijk maakt. »Wel[illegible] heeft de opstand haar reeds van de kroon beroofd, zegt het blad, welks bezit Engeland haar gewaarborgd had." De *Standard* verklaart zich hevig tegen eene interventie, en vindt deze evenmin te regtvaardigen als die der Franschen in Spanje (1823) en in België (1832) of als die der Oostenrijkers in Napels (1821).

Volgens een schrijven in den *Times* verliest onze regering de Portugesche zaken geenszins uit het oog; zij weet wat zij aan den oudsten van Brittanje's bondgenooten verschuldigd is, en zou, des noodig, tot eene tusschenkomst gereed zijn. Intusschen luiden de jongste berigten geruststellender voor de zaak der Koningin.

— De Anglicaansche Bisschop van Londen, Dr. Blomfield, wordt ter zake van zijn mandement (van hetwelk wij in ons Nummer van 5 Nov. j.l. hebben gewag gemaakt), door de *Times* gehekeld. Dit blad merkt op, dat Dr. Blomfield minder protestantsch is dan hij zulks gelooft te zijn, en dat men, sinds vier jaren, duidelijk een achteruitgang in zijne mandementen bespeuren kan, vermits de prelaat thans in sommige punten aan de geestelijkheid eene veel grootere vrijheid geeft dan voor vier jaren.

Minder toegevend is Dr. Blomfield aangaande de wederinstelling van eene dagelijksche godsdienstoefening, waarvan thans weder sprake is. Het is bekend, dat de *clergymen* zes dagen aan hunne eigene aangelegenheden en aan hunne vermaken toewijden, gedurende welken tijd de kerken, zooals overal elders bij de protestanten, gesloten blijven; des Zondags alleen houden zij eene predicatie, en deze is dan zoo zakelijk en bondig, dat zij zich weder veilig zes dagen lang aan eene ongestoorde rust kunnen overgeven. Dr. Blomfield nu, wilde *eene proef* genomen hebben van dagelijksche godsdienst-oefeningen, *»overeenkomstig het gebruik der eerste dagen des christendoms en van de Anglikaansche kerk, zoo als die was in betere tijden."* De gewoonte van dagelijksche godsdienstoefening is bovendien in Engeland niet geheel in onbruik geraakt, gelijk zulks uit oude geschriften blijkt. Doch de geestelijken hebben de kerken gesloten, zoodat de leeken, voedsel zoekende voor hunnen godsdienstzin, dien elders hebben trachten te bevredigen, door zich van eene godsvereering, die hun te koud toescheen, af te scheiden en zich tot allerlei secten te vereenigen, of door tot den koesterenden schoot der liefde-ademende Moederkerk terug te keeren. Immers *hare* tempels staan dagelijks open, en bij haar is stof in overvloed te vinden voor hen, die de behoefte naar eene warme godsvereering gevoelen. De bekeeringen, die men dagelijks in Engeland, onder de aanzienlijkste en verlichtste klassen der maatschappij ziet plaats hebben, verkondigen luid den voortgang van het katholicisme. Te vergeefs verspilt het anglikaansch genootschap tot opbouw van kerken jaarlijks ontelbare schatten: *Tenzij de Heer het huis opbouwt, zullen zij, die het stichten, te vergeefs gearbeid hebben.*

Dr. Blomfield schijnt ook in te zien, dat het weinig baten zal, een aantal prachtige kerkgebouwen te stichten, indien men ze ledig laat! Hij dringt er op aan, dat het volk in de *eerste gronden des christendoms* onderwezen (hij erkent dus, dat het volk hieraan behoefte heeft..... Voorwaar geene groote eer voor het volk!) Bovendien de steeds toenemende vijandige houding der dissenters, en hieronder neemt hij de Puseisten in de eerste plaats, vordert, dat het volk tegen hunne aanvallen gewapend zij (!).

Nog verlangt Dr. Blomfield de weder-instelling van feestdagen, die aan groote gebeurtenissen van het leven des Verlossers herinneren, als: het feest der Hemelvaart, o. a., hetwelk in de Anglikaansche Kerk geheel onopgemerkt wordt voorbij gezien. De bisschop verlangt dus in zeker opzigt de herstelling van het voorgaande!

Bovendien is het zeer opmerkelijk, dat men thans bezig is het voormalig klooster van den H. Augustinus van Canterbury te herstellen, en op den voet der katholijke universiteiten in te rigten tot een seminarie voor buitenlandsche zendingen.

Wie zou het durven ontkennen, dat al deze verschijnselen het blijkbaar merkteeken dragen van een terugkeer naar de katholijke eenheid? Wie, dat de bisschop, door deze katholijke instellingen in de Anglicaansche kerk, *nieuwen wijn in oude vaten* giet, en daardoor eene uitbarsting voorbereidt, welke God welligt in Zijne wijze raadsbesluiten alzóó verordend heeft?

DUBLIN, 13 Nov. Ik kan u eene tijding melden, waarvan zich weldra de heerlijkste gevolgen zullen doen gevoelen. Bij besluit van het gouvernement is vergunning verleend tot de toelating van katholijke priesters in de hulp-commissiën van Ierland. Voor minstens iedere parochie zal een priester zijn. Deze maatregel zal de hoop der lijdende menigte verlevendigen, en men zal de zekerheid hebben, dat het hulpbetoon met een waren geest van liefde zal verdeeld worden.

De berigten, per steamer *Caledonia* aangebragt, behelzen niets belangrijks.

Geheel de westkust van Californië is door het Amerikaansch eskader geblokkeerd. De vrede tusschen Mexiko en de Vereenigde Staten schijnt hoe langer hoe meer verwijderd te zijn; alles doet integendeel eene krachtige demonstratie in de golf van Mexico voorzien. Van eene andere zijde bevindt het Amerikaansch gouvernement zich in zulke geldelijke ongelegenheid, ten minste voor het tegenwoordige, dat het te vreezen is, dat eene hardnekkige tegenstand van Mexico zijne plannen en voorzieningen wel eens kon verijdelen.

— Al de berigten uit de Vereenigde Staten gewagen van de groote aanvoeren van graan, die men naar Europa bestemt. Men houdt het er voor, dat de graanprijzen tot den zomer niet veel veranderen zullen, na de laatste dalingen. Men beschouwt onzen graanoogst wel niet zoo overvloedig als gewoonlijk, maar toch ook geenszins zoo min, als men eerst gemeend had.

DUITSCHLAND.

BERLIJN, 15 Nov. Er is alhier sprake in de hooge kringen, dat prins Lodewijk Napoleon eerdaags naar Amerika zal vertrekken om zijn geliefkoosd plan, het doorsteken van de landengte van Panama, door te zetten.

— Naauwelijks is aan Ronge het verblijf in onze hoofdstad ontzegd, of wij worden vereerd door de buitensporigheden der wederdoopers. Dezer dagen geleidde een predikant dezer secte een aantal jongelieden van beider kunne naar een vijver buiten de Cotbuss-poort, en liet hen daar eerst tot aan de borst in het water gaan, en er zich daarna geheel indompelen, op de wijze van den H. Johannes den Dooper, aan de oevers van de Jordaan. Het is onbegrijpelijk, dat de policie zulke praktijken duldt, die niet alleen tegen de eerbaarheid strijden, maar ook bij zulk een ruw jaargetijde zoo schadelijk voor de gezondheid en tevens zoo heilloos zijn, omdat zij aan het ergerlijkst fanatisme voedsel geven.

GENEVE, 14 Nov. De voornaamste onzer ultra-liberalen hebben zich tot een genootschap van toevoorzigt gevormd onder het bestuur van Bernsche en Waadtlandsche afgevaardigden om den constituerenden raad te noodzaken een breeder weg van vooruitgang in te slaan. Onze katholijken voorspellen zich daaruit niet veel goeds bij de beraadslagingen over de grondwet. Overigens heerscht er eene schijnbare rust in ons kanton.

— Professor Muller, die, eenige maanden geleden uit het seminarie van Polleggio was verjaagd, omdat hij geweigerd had, de leeken-inspecteurs toegang te verleenen, die door den grooten raad van Tessino waren afgezonderd, is, tengevolge eener overeenkomst met den cardinaal-aartsbisschop van Milaan, met behulp van het Oostenrijksch gouvernement, in zijne betrekking hersteld.

— Het kanton Waadtland heeft thans het schandelijk schouwspel, van de geestelijken buiten bediening onder de 45 jaren, bij de militie ingelijfd en op zware straffen tot alle daaraan verbonden diensten gedwongen te zien. Een verzoek om van de lastige *corvées* verschoond te blijven is hun door het militair departement kortweg geweigerd geworden.

Voor eenigen tijd heeft men gemeend, dat het Oostenrijksch gouvernement het beslag opgeheven had, hetwelk het in Gallicië op de goederen van prinses Czartoryski en van zijne gemalin en kinderen had gelegd. Dit gerucht wordt thans op eene stellige wijze tegengesproken. Alle middelen, die de prinses heeft aangewend, zijn vruchteloos gebleven, en nog onlangs verklaarde een hoog ambtenaar van het gouvernement van Gallicië, dat het beslag, hetwelk om staatkundige redenen was gelegd, gevolgelijk niet kon opgeheven worden dan nadat de reden, waarom het was verordend, zoude hebben opgehouden te bestaan.

ITALIE.

ROME, 9 November. Nog geheel vervuld van den indruk der belangrijke plegtigheid *del possesso*, waarvan ik gisteren eene kleine schets gegeven heb, haast ik mij, u daarvan nog eenige nadere bijzonderheden mede te deelen.

De plegtige bezitneming van St. Jan van Latranen heeft onder verscheidene Pausen op drie verschillende wijzen plaats gehad. De luisterlijkste wijze, waarop die bezitneming geschiedde, was eertijds meer algemeen, namelijk in een tijdsgewricht, dat het Romeinsche Hof, uit leden der beroemste, doorluchtigste en vermogendste familiën van Italië zamengesteld, ruimschoots de kosten van zulk eene schitterende praalvertooning kon bestrijden, en ging dan alles te boven, wat met zich heerlijk en prachtig kon uitdenken. Pius VI was echter de laatste Paus, die aan deze plegtigheid haren vollen luister bijzette. Leo XII en Pius VIII vermeden daarbij alle uiterlijke ceremoniëel, en Pius VII vergenoegde zich met den half-openbaren vorm aan te nemen.

Deze laatste wijze is ook door Pius IX opgevolgd. In weerwil van deze wijziging, welke aan de leden van het H. Collegie van Cardinalen vergunt, zich onmiddellijk met hunne rijtuigen naar de basiliek van St. Jan te begeven, in plaats van den optogt van den Paus te paard te volgen, leverde de plegtigheid van gisteren desniettemin het buitengewoonste en indrukwekkendste schouwspel op, dat men immer in de hoofdstad der Christenwereld zien kan.

Ten half een ure kondigde het eerste *salvo* van het geschut op het kasteel San Angelo, het oogenblik aan, dat de optogt het paleis van het Quirinaal verliet. Een lang aanhoudende vreugdekreet der menigte, waarmede de straten, van Monte Cavallo tot aan de kerk van St. Jan, opgevuld waren, begroette dat heugelijk teeken. Op hetzelfde oogenblik weergalmde de lucht van het godsdienstig klokgelui van alle torens der stad, dat, bij dit zwijgen van alle andere geluiden der aarde, zich, als stemmen des hemels, mengde in de vreugde der eeuwige stad.

De optogt, door detachementen kavallerie geopend en besloten, bestond vooreerst uit eenige kamerheeren en hoofdofficieren van het pauselijk hof in hunne gala-kleeding; de geheim-kamerheeren met hunne paarsche toga en rooden kap, en gevolgd door den gouverneur van Rome; daarna volgde de koets van Z. H., bespannen met zes witte paarden, met paarsch fluweelen tuigen bedekt, met in goud gedreven versierselen. Twee lakeijen, in rood damast met gouden galon gekleed, geleidden de staatsiekoets. Achter het rijtuig volgden nog eenige officieren van het pauselijk hof, de groot-kamermeester, de hofarts, de majordome van Z. H., de bisschoppen-adsistent van den troon, de proto-notarissen, de auditeurs *della Rota* en meerdere aanzienlijke prelaten. Ter wederzijde van hunne paarden, die met violetkleurig laken bedekt waren, gingen twee lakeijen in gala-kleeding. Daarop volgden de hoofdofficieren van het militair huis van Z. H. met den generalen staf van alle wapenen. De optogt heeft meer dan een uur geduurd.

Langs alle pleinen, in alle straten, langs welke de optogt ging, waren de vensters, de balkons, de tribunes, die voor het feest waren opgerigt, met schitterende zijden stoffen, rijke tapijten, bloemen en vlaggen van de pauselijke kleuren getooid. Toen de plegtige optogt van Christenen, den opvolger van den H. Petrus begeleidende, op het oogenblik, dat hij bezit ging nemen van eenen zetel, die den troon der voormalige overheerschers der wereld vervangen heeft; toen deze optogt, zeg ik, langs het Capitool, over het Forum en door de *via sacra* reed, op welke eertijds de overwinnaars van het heidensche Rome hunne zegetogten vierden, en zich bewoog onder de triumfbogen, door de Keizers gesticht, en voorbij de grootsche overblijfsels van dat *Colyseum*, hetwelk zoo vele Christenen met hun bloed besproeid hebben, toen werd mijn hart op het zien van zoo veel pracht op deze beroemde plaatsen, en bij de herinnering aan de voormalige grootheid der Romeinsche heerschappij, door eene aandoening overstelpt, die ik onmogelijk kan beschrijven, en die den geest van de minst ernstigen zich tot God verheffen doet.

Ten twee ure bereikte de optogt het plein der basiliek. Een tweede salvo van het geschut kondigde dit oogenblik aan. Prins Orsini, senateur van Rome, wachtte met een luisterrijk gevolg en omringd van een bataillon der stedelijke wacht, Z. H. nabij de *Scala Santa* op, alwaar eene rijk versierde eerepoort was gebouwd. Daarna naderde Z. H. den grooten ingang der basiliek, alwaar het H. Collegie, het Corps diplomatiek en vele leden van den Romeinschen adel reeds geschaard stonden om den troon, dien men aldaar voor Z. H. had opgerigt. Zoodra Z. H. plaats genomen had, naderde de Cardinaal Barbarini, aartspriester der basiliek, boog zich eerbiedig voor den H. Vader, en bood hem, onder het houden eener aanspraak, de sleutels der kerk aan, welke een prelaat naast hem in een gouden schotel droeg. Z. H. strekte de hand uit, om ze te ontvangen, en gaf ze vervolgens aan denzelfden prelaat terug. Het kapittel der basiliek werd daarna tot den voetkus toegelaten.

Toen werden de groote deuren geopend; Z. H. werd op zijn troon onder het verhemelte de kerk ingedragen, terwijl een plegtig *Te Deum* door het koor der hofkapel werd aangeheven. Na de aanbidding van het Allerheiligste Sacrament en de vereering van de reliquiën der HH. Apostelen Petrus en Paulus, alsmede na de gebruikelijke ceremonien (bij welke gelegenheid Z. H. als eene buitengewone gift eene som van 4000 piasters en eene massief gouden kelk aan de basiliek ten geschenke heeft gegeven) gaf Z. H., met het gelaat naar het volk gekeerd en met ongedekten hoofde, den pauselijken zegen. Daarop beklom hij op nieuw zijnen draagbaren zetel, en werd in statigen optogt, voorafgegaan van de Prelaten, Bisschoppen, Patriarchen en Cardinalen, naar het groot balkon van den voornaamsten voorgevel der basiliek gevoerd. Op dit oogenblik werd ons een onbeschrijfelijk schouwspel gegeven. Het aanschouwen van den doorluchtigen Opperpriester, wiens hoofd voor het eerst de driedubbele kroon torschte, bragt als het ware een elektrieken schok op de ontelbare menigte te weeg, die, zoo ver het oog reikte, het plein van St. Jan en de breede straten van het H. Kruis van Jeruzalem, tot aan den buitensten ringmuur der stad vervulde. De geestdrift, die Pius IX bij het begin zijner regering heeft doen ontstaan, gaf zich toen op nieuw lucht op eene wijze, en met eene uitbundige geestdrift, die ik mij niet in staat gevoel te beschrijven.

Nog klinken in mijn oor de levendige juichtoonen van het vreugdedronken volk; nog zie ik die massa van meer dan 50,000 menschen, die uit alle vensters, van alle tribunes, aan alle zijden van dit groote plein, dat, ginds door trotsche bouwvallen ingesloten, hier van rondom met eene heg van frisch loof omringd was, met hunne neusdoeken en met vlaggen wuifden. Daarna zwegen al die duizende stemmen: Hier was de Paus, op zijnen troon staande, met den tiare op het hoofd, en de armen uitgestrekt, inderdaad de Opperpriester, die den Hemel en de aarde met elkander bevredigt. Hij zegende Rome en de geheele wereld, en op dezen plegtigen zegen, die met den diepsten eerbied ontvangen werd, volgden op nieuw de levendigste toejuichingen, waaronder zich het militaire muziek, en het gelui der klokken mengde, benevens het geknal van zestien stukken geschut.

Kort daarna verdrong zich de menigte op nieuw, om den optogt naar het Quirinaal te zien terugkeeren en Pius IX op nieuw hare gehechtheid en achting te bewijzen. Zie hier eene kleine schets van de belangrijke gebeurtenis van gisteren, doch ofschoon ik mij gehaast heb, u onder den indruk van mijn vol gevoel te schrijven, kan het echter niet missen, of zij is nog veel te koud, en te krachteloos, in vergelijking van hetgeen ik heb mogen zien, hooren en gevoelen.

BELGIE.

BRUSSEL, 18 November. Gisteren is de beraadslaging over het adres voortgezet. De ministers van buitenlandsche zaken en van financiën, alsmede de heer de Decker, hebben achtervolgens het woord gevoerd. De heer Rogier, heeft een amendement voorgesteld in een paragraaf van het adres, betreffende de voordragt van wet over het middelbaar onderwijs. Hij verlangt, dat men bij de woorden: »Het middelbaar onderwijs vereischt eindelijk eene beslissing," de woorden voege: »ten einde een perk te stellen aan eischen, die onvereenigbaar zijn met de regten en pligten der burgerlijke magt." De kamer heeft het vervolg der beraadslaging op heden bepaald.

Heden heeft de kamer de discussiën voortgezet. De minister van binnenlandsche zaken heeft het woord genomen om het door den heer Rogier in de zitting van gisteren voorgesteld amendement te bestrijden. De minister heeft er eene kabinets-kwestie van gemaakt. Onderscheidene redenaars hebben het woord gevoerd. Morgen wordt de beraadslaging voortgezet.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

GETROUWD (18 Nov.): G. Diesfeldt en T M. Borggreve. — (19 Nov.): S. H. Bloeme en A. M. Meijer. — J. Kemp en A. Wennink.

BEVALLEN (17 Nov): G. Götz, geb Mondt, Z. — A. Trampen, geb. Bendinger, Z. — J. C. Verschuur, geb. van Maurik, Z. — (18 Nov.): J. Labouchère, geb. Hudig, Z. — (19 Nov.): J. H. de Bosson, geb. Hendriks, D

OVERLEDEN (14 Nov.): H. Stoothuis, 39 j. — P. A. Pieterse, 16 j. — (15. Nov.): Barend Swart, 3 j. — Everdina de Boer, geb. Numan, 74 j. — J. H. C. van Hasselt, 11 w. — A. Hespe, 58 j. — G. van der Wall, wed. van Erkelens, 71 j. — A. M. Koelman, geb. Lantwert, 41 j. — (16 Nov.): A. M. Bosch, 73 j. — A. Schmidt, 57 j. — Catharina van Voorthuijsen, 25 j. — (17 Nov.): J. P. Bordes. — W. Tieman, 68 j. — Cath. Corn. van Eeghen, geb. van Eeghen, 32 j. — (18 Nov.): C. A. T. Engels, 19 j.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 20 November.

In de gisteren gehouden veiling van ca. 16000 stuks OOST-INDISCHE HUIDEN, is alles tot de volgende prijzen verkocht:

Partij	van	3060	st.	Java Koehuiden......	van	22½	a	42½ c.
»	»	3475	»	Id.	»	24½	»	47½ »
»	»	4481	»	Id.	»	22	»	37½ »
»	»	2200	»	Id.	»	23½	»	36 »
»	»	2300	»	Java Buffel........	»	15	»	21 »
»	»	505	»	Java Buffel en Carabou	»	15½	»	47 »
»	»	1200	»	Java Koe..........	»	26	»	35 »
»	»	661	»	Id. (merk K).	»	18½	»	26 »
»	»	225	»	Id. (merk KK)	»	18½	»	25 »
»	»	327	»	Id. (merk M).	»	20	»	25½ »
»	»	325	»	Id. (merk BK)	»	16½	»	26 »
»	»	100	»	Id (merk L).	»	21½	»	26½ »

De 200 stuks droog gezoute Fernambuc en Bahia Huiden, werden mede in veiling verkocht van 20 tot 26½ c.

Tarwe 130 ℔ b. poolsche *f* 360; 123 ℔ Lub. *f* 356 entr.; 129 ℔ b. Poolsch *f* 362 cons.

Rogge 118, 119 ℔ Arch. *f* 275, 278; 116, 117 ℔ Petersb. *f* 270, 272; 119, 118 ℔ dito *f* 278, 275; 119 ℔ Triest *f* 270; 118 ℔ Odes. *f* 268; 117 ℔ Arch. *f* 272, in entr.; 118, 120 ℔ Pruis. *f* 269, 275; 122 ℔ dito *f* 280; 120 ℔ mindere dito *f* 273; 123 ℔ Rost. *f* 282, in cons.

Garst 110 ℔ o. Rostocker *f* 180; 111 ℔ j. dito *f* 190 entr.; 112 ℔ o. Deensch *f* 182 cons.

Koolzaad. Vries £vl. 56. Op 9 vaten Olie, Nov. £vl. 58. *Lijnzaad*, een doen. Koningsb. 116/17 ℔ *f* 320; Riga 102/3 ℔ *f* 272½. *Raapolie* per 6/w. *f* 35½; Vliegend 34¼, ½; primo Mei 34½; Sept. en Oct. 33; Dec. 34¼. *Lijnolie* per 6/w. *f* 33; Vliegend 32. *Hennipolie* per 6/w. *f* 35½; Vliegend 34½. *Raapkoeken* 1040 *f* 70, 72. *Lijnkoeken* (harde) 104 *f* 10, 12.

SNEEK, 17 Nov. *Boter* *f* 40,00; *Kaas* *f* 23,00 à *f* 23,00. Aanvoer van Boter 739 ½ en 204 ⅛ ton. Kaas 16099 N.-pd.

SCHIEDAM, 19 Nov. *Genever* *f* 23,00; Amst. Proef *f* 24,25 het Ned. Vat, zonder Fust en zonder de belasting.

DELFT, 19 Nov. Heden waren de prijzen der *Boter*: 1ste kwal. *f* 46, 2de kwal. *f* 41 a *f* 45. Door het vergevorderde saizoen is de kwal. verminderd.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

19 NOV.			gebl.	20 NOV. 4½ u.			gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à	2½	pCt.	58 9/16	58 7/16	à	58⅝	58 9/16
Dito Dito	3	»	70¾	70 11/16	»	70¾	
Dito Dito op resc.	3	»	70¾	70 11/16	»	70¾	
Dito Dito	4	»	91 5/16	91¼	»	91½	91⅜
O. I. Leening	4	»	91	91 5/16	»		
Amortis. Syndic.	4½	»			»		
Dito Dito	3½	»			»		
Handel-Maatschappij	4½	»	172⅝	172¾	»	173	172⅞
Haarlemmermeer	5	»			»		
Nederl. Rijn-Spoorweg	4½	»			»		
Amst. Holl. S. M.		»			»		
BELGIË	4½	»			»		
Dito	2½	»	51¾		»		
Dito bij Rotschild	2½	»			»		
SPANJE, L. bij Ard. van 85 £	5	»	21⅝	21½	»		
Dito bij Dito onb. st.	5	»	20 13/16	20⅞	»	20 13/16	
Dito	3	»	37¼		»		
Dito Binnenl. à 6 m	3	»	31⅜	31¾	»		
Coupons Ardoins		»	18¼	18⅛	»	18 5/16	
Passive		»			»		
Deferred		»			»		
Fransche Uitgest		»	6¼	6¼	»	6 5/16	
PORTUGAL, te Londen	3	»	38⅜	38⅝	»	38⅞	38⅞
Dito Dito	4	»	37 7/16	37¼	»	37 15/16	37¾
Dito Binnenl. à 1 Conto	5	»	39	39	»		
RUSL. Ob. H. 1798 en 1816	5	»	104¾	104¾	»		
Dito Dito 1828 en 1829	5	»	104½		»		
Ct. b. d. 1831 en 1833	5	»	97	97	»		
Dito bij Hope	4	»	88¼	88¼	»	88⅜	
Dito bij Stieglitz en C°.	5	»	87½	87⅜	»		
Cert. te Hamburg	5	»			»		
Inschrijving in Assignat.	6	»	68⅛		»		
Cert. van Dito	6	»			»		
POLEN, Certific.	4	»			»		
Dito Aand. met Loten fl 300		*f*			»		
Dito Dito fl 500		»		142	»		
Phil. Bank	6	pCt.			»		
Dito	5	»			»		
Dito Bank-Actiën			4⅝		»		

Mexico 20½; Peru 20⅛, ¼.

Koers van het Geld: Beleening 4½ pCt., Prolong. 5 pCt. Wissel-Disconto 4 pCt.

Wisselkoers.

2/m. Hamburg 35.25; Zigt dito 35.62 ½; 2/m. Londen 11.95; Zigt Londen 12.02 5/10; 3/m. Lisbon. 41.75; 3/m. Porto 41.75; 2/m. Petersb 1.90.

MENGELWERK.

VOORUITGANG.

Wat die goede gemeente toch goedig, — en wat hare leidslieden — het hooge woord moet er maar uit! — en wat hare leidslieden toch.... onnoozel zijn!

Ik had onlangs met een dier laatsten een gesprek, welks mededeeling dien uitroep zal billijken.

»Dat zou ik denken, hernam hij, dat wij een heerlijken tijd beleven. Voor mij, ten minste, ik ben regt in mijn schik, van de tegenwoordige ontwikkeling getuige te zijn en, daar deel aan te kunnen nemen. Het is toch heel wat anders thans dan toen. Wat wisten zij vroeger van al die groote beginselen, welke onze leeftijd ontdekt heeft en geroepen is te verwezenlijken in het leven? Om maar iets te noemen — hoe ver stond toen de menschheid achter bij den mensch! tot welk eene doffe werkeloosheid hadden toen al die huisselijke besognies den mensch gebragt! welk eene doodsche rust alom! Maar thans — hoe verschillend! alles wordt daarheen geleid, dat de menschheid zich ontwikkele in de geschiedenis! het is voor de menschheid, dat alles geschiedt, dat alles ademt en leeft, — dat alles in beweging is, — dat alles vooruitgaat! Het parool, de leuze van dezen tijd drukt het uit: de slaperigheid is verbroken; alles drijft tot vooruitgang voort; — VOORUITGANG is dan ook *le mot d'ordre*, dat alle vrienden der menschheid vereenigt, waardoor allen bezield en bestuurd worden; het woord, dat allerwege jubelend wordt uitgesproken; het woord, waaraan ons tijdvak gehoorzaamt! — en daarom hoerah, hoerah voor den Vooruitgang!"

Ware een derde bij die ontboezeming tegenwoordig geweest, — mij dunkt, ik zou voor dezen al een vrij wonderlijk figuur gemaakt hebben. De opgewondenheid van dien redenaar van den Vooruitgang, in plaats van mij in geestdrift te ontsteken, had op mij eene juist tegenovergestelde werking: zij bedwelmde, zij benaauwde mij, en als versuft zat ik hem daar een oogenblik met verglaasde blikken aan te staren. »Wat deert u? gaf zijn menschelijk gevoel hem dan ook in den mond; ge zijt toch niet onpasselijk?"

»»Neen, was mijn antwoord, maar met mij moet ge het zoo hoog niet opvatten. Ge maakt mij gansch van streek en ik word duizelig, als mij zoo'n drift van woorden om de ooren vliegt. Ik wil ze dan vatten, maar zoo snel is hunne beweging, dat ik telkens mistast; en die vruchtelooze pogingen zijn vermoeijend.""

»Gij bedoelt toch niet, dat ik mij onverstaanbaar heb uitgedrukt."

»»Wel, volstrekt niet, uwe rede is waarschijnlijk zoo duidelijk geweest, als het onderwerp toeliet; ik bedoel maar, dat ik die hooge vlugt slechts bewonderen, niet volgen kan. 't Gaat mij, geloof ik, te hoog!""

»En ik geloof, dat ge spotten wilt. 't Was immers niets nieuws, wat ik daar zeide! 't Was immers niets, dan eene herhaling van wat reeds meer dan tien jaren lang overal gezegd en gevierd wordt en mogelijk reeds tot het volk begint door te dringen! Zulk een vreemdeling zijt ge toch niet in de schriften van den dag! En zeker kent gij toch de wijsgeerige beschouwingen van *het Handelsblad* over al die punten. Mogten er al zijn, die het niet weten, gij weet toch dat Vooruitgang.... dat Vooruitgang.... en wetende, wat dat woord beteekent...."

»»Een oogenblikje, anders raak ik weer den draad kwijt. Gij hebt ook zoo verbazend veel woorden! Mogelijk begrijp ik dát woord wel; maar *faites comme si je ne le savais pas; expliquez-moi ce que cela veut dire*, gelijk *Jourdain* zegt in de *Bourgeois gentilhomme*. Onze Geel vermaant zeer juist: »dat verwarring van begrippen uit verwarring van benamingen spruit (1)," en ik erken liever niet te weten, waar ik niet zeker ben, dan goedgeloovig toe te stemmen, wat ik slechts ten halve begrijp. Wat beteekent dat woord *Vooruitgang* als leus?""

»Uwe vraag is eenigzins verrassend. Daar zijn woorden, welke door het gebruik tot eene bepaalde beteekenis gestempeld zijn, en van welke de verklaring niet dan moeijelijk te geven is. Zoo waren de woorden: »vrijheid, gelijkheid, broederschap," de leuze van de groote fransche omwenteling. Elk en een ieder weet dat; elk en een ieder weet wat onder die leuze verstaan wordt; — haar echter uit te leggen zou eene uitvoerige commentatie noodzakelijk maken."

»»Elk en een ieder weet wat onder die leuze verstaan wordt, ook zonder uitvoerige commentatie; — toegestemd, omdat elk dier drie woorden een bepaald begrip vertegenwoordigt. Maar welk begrip wordt door uw woord: VOORUITGANG, die leuze van den tegenwoordigen tijd, vertegenwoordigd? Gij zult toch niet beweren, dat zijne beteekenis mij duidelijk moet zijn, wanneer ik begrijp, dat het zamengesteld is uit het bijwoord *vooruit* en het zelfstandig naamwoord *gang*, en dat er het tegenovergestelde door aangeduid wordt van *achteruitgang*?""

»Ongetwijfeld neen, die eenvoudige verklaring zegt op verre na niet alles. Doch zij kan ons op den weg helpen. Het valt toch niet te ontkennen, dat men tot nu toe in de geschiedenis gansche tijdvakken van stilstand waar heeft genomen, ja tijdvakken, waarin de geest der menschheid, die eenwig volmaaktbaar is en naar volmaaktheid streeft, door allerlei vooroordeelen, zoo van kerkelijken als van wereldschen misleid, zich achterwaarts bewoog. Die vooroordeelen nu heeft de latere beschaving weggevaagd; en daarmee is de nevel opgeklaard, welke de vrije ontwikkeling van den geest der menschheid belemmerde. Het is thans alles licht en zonneklaar. De menschheid kent en erkent hare regten, en streeft voorwaarts naar hare bestemming. Van daar haar tegenwoordig parool, hetwelk dat van alle volgende eeuwen zijn zal: VOORUITGANG!"

»»Ik heb het altijd gezegd — gij hebt zulk eenen overvloed van woorden, dat gij naast Luzac en de Kempenaer eene plaats verdient in onze vertegenwoordiging. Maar, nog eens, ge moet met mij zoo veel niet in eens over hoop halen. Daar geeft gij mij nu weer meer te slikken, dan ik in eenen teug verzwelgen kan — een terugblik op den ontwikkelingsgang der geschiedenis, vol onbewezen stellingen, stoutweg en als erkende waarheden uitgesproken; — en waartoe dat alles? Om te zeggen dat Vooruitgang beteekent.... Vooruitgang! Om iets duidelijkers nog verzoek ik u nopens de beteekenis van dat woord, en zonder al dien omhaal van die overige maar half begrepene uitdrukkingen. Komaan, dat zal u toch zoo moeijelijk niet vallen. *Ce que l'on conçoit bien, s'énonce clairement*. En gij begrijpt toch wat ge zegt?""

»Of ik begrijp wat ik gezegd heb! of ik begrijp wat onze leuze, wat de leus van alle vrienden des vaderlands, van alle vrienden der menschheid beteekent! Doch ik merk het maar al te wel — ook gij zijt, zoo dan al niet van de verklaarde tegenstanders van den Vooruitgang — toch zijt ge niet zonder welligt heimelijk tot hen over te hellen. Gij gevoelt niet, wat het zegt het individu uit het oog te verliezen, het individu ter zijde te laten en des noods op te offeren, om zich alleen en uitsluitend te wijden aan de groote zaak der menschheid, en hare vooruitgaande ontwikkeling tot de hoogst denkbare volmaaktheid. Maar wie ook den stroom der beschaving naar de bron terug wenscht te drijven, hij is in zijne vaart niet te stuiten. Steeds stouter en krachtiger bruischt hij voort, onder het luide handgeklap der oeverbewoners, die gelukkig zijn in zijnen vooruitgang, totdat hij zich uitstort...."

»»Ei ja, waarin die stroom der beschaving zich wel mag uitstorten?....""

Maar weg was de welsprekende lofredenaar van dien Vooruitgang uit mijne oogen, en *Gros-Jean, comme avant* liet hij mij daar staan, precies zoo wijs omtrent de beteekenis van dien tooverklank: Vooruitgang, als op het oogenblik, dat ik er nog niets van begreep.

Ik had echter bij zijne taal toch iets gewonnen, en wel dit: dat zijne redenering, waarin zich alles resumeerde, wat ik alzoo omtrent dat woord gelezen had, geen enkel argument en niets dan galmen bevatte, en zijne gemoedelijke gegeven verklaring de zaak onverklaard liet. Hij had veel algemeenheden gedebiteerd, waarmede de geest van het volk gemakkelijk te bevelen is, en door welke het aangenaam gestreeld wordt met de hoop van eene op handen zijnde toekomst van algemeen gesmaakt volmaakt geluk: maar een begrip, eene naauwkeurige bepaling was er in die woorden te zoeken; — en dit bedenkende, kon ik mij van den uitroep niet onthouden: wat die goede gemeente toch goedig, en wat hare leidslieden toch.... onnoozel zijn!

R.

(1) Onderzoek en Phantasie, bl. 76.

PUBLIEKE VERKOOPING VAN HUIZEN IN HET O. Z. HEEREN-LOGEMENT,
Op Maandag 23 November, 's avonds ten 5 ure.

No. 1. Een Huis, Plaats en Erve, N. Z. Voorburgwal, No. 2909; Notaris Dorper.

2. De opstal van eene Scheeps-Timmerwerf, genaamd *de Pelikaan*, met derzelver drielangs Hellingen, Loods, Huizing, enz., Hoogte van den Kadijk, No. 264, 265 en 266; Notarissen van Varick en Tall.

3. De helft in den opstal van een Wind-Korenmolen, genaamd *de Ruijter*, met de helft in al de Gereedschappen, mitsgaders de geheele Oostelijke Huizing, ten Oosten van de Muiderpoort, do Molen No. 6804 en de Huizing No. 27 en 28; Notaris van Etten.

4. Een Huis en Erve, O. Z. Voorburgwal, No. 1391; Notaris Metzelaar.

5. Een Huis, Achterhuis, Plaats, Bleekveld en Erve, Kerkstraat, No. 4158; Notaris Zubli.

6. Een Huis, Bovenwoning en Erve, Binnen-Schipperstraat, No. 2645; Notaris Zubli.

7. Een Huis en Erve, met Boven- en Onderhuis, Singel, No. 5386; Notaris van der Voort van Zijp.

8. Een Huis, Achterhuis, Benedenwoning en Erve, Hoogstraat, No. 3650; Notaris van Vianen.

ADVERTENTIEN.

Getrouwd; J. C. VAN BLARCUM, *Burgemeester van Ankeveen*,
Laaren, MET
17 November 1846. M. C. VELTHUIJSEN.

In een voornamen HANDEL IN WIJNEN EN GEDISTELEERD wordt IEMAND verlangd met dit Vak bekend, om 's jaarlijks eenige Reizen te doen; overigens ook bekwaam tot het houden van eenige Boeken en het voeren der Correspondentiën; diegene, welke hiertoe inclineert, gelieve zich met *franco* Brieven te adresseren aan het Bureau dezer Courant, onder letter B, terwijl alleen op diegenen regard zal worden geslagen, welke van goede Getuigenissen, zoo wel van Bekwaamheid als Goed Zedelijk Gedrag, zijn voorzien.

Bij de GEBROEDERS VERHOEVEN, *Boekhandelaren te 's Hertogenbosch, ligt ter perse en zal in den loop van December algemeen verkrijgbaar zijn:*

KERKELIJK NEDERLAND.
JAARBOEK
VOOR
KATHOLIJKEN,
BIJEENGEBRAGT DOOR
J. J. BURGMEIJER.
Pastoor te Warmond.

Hetzelve zal bevatten, behalve de opgave van het Personeel der Kardinalen, die van alle dienstdoende Geestelijken in het Koningrijk der Nederlanden, de Stichtingsjaren der Statiën van de Hollandsche Zending en meerdere Statistieke Bijzonderheden, een Overzigt der Seminarien van de Hollandsche Zending, met een Afbeeldsel van het in aanbouw zijnde Seminarie te *Voorhout* en verdere bijdragen, betreffende de Nederlandsche Kerkelijke Geschiedenis, en zal voorts verrijkt zijn met een volkomen gelijkend portret van Z. H. Pius IX.

Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.